



grafije. Tekst je pisan pitkim stilom, neopterećen je znanstvenim aparatom te je time dostupan i široj čitateljskoj javnosti. Podjela knjige na tri temeljne cjeline koje sadržajno odgovaraju podjeli na tri ključna razdoblja onodobne povijesti Dalmacije također je razložno provedena, kao i odabir tematskih poglavlja i potpoglavlja unutar svake cjeline. Na kraju se može zaključiti kako je hrvatska historiografija tom knjigom dobila iznimno važnu sintezu za etapu iz dalmatinske prošlosti prevažnu značenjem, te će stoga to djelo biti za svakog istraživača navedene problematike neophodno pomagalo, ali i višestruk znanstveni poticaj.

Lovorka Čoralić

Povijest obitelji Zrinski. Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Zagrebu, 8.-9. studenog 2004., ur. Zoran Ladić i Đuro Vidmarović, Matica hrvatska, Zagreb 2007., 390 str.

U izdanju Matice hrvatske objelodanjen je Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u organizaciji te ustanove od 8.-9. studenog 2004. u Matičinoj Velikoj dvorani pod nazivom *Povijest obitelji Zrinski*. Urednici Zbornika su Zoran Ladić i Đuro Vidmarović, a uredništvo čine Zoran Ladić, Martin Muhek, Mirko Sardelić i Goran Budeč. Recenzenti su Franjo Šanjek i Zoran Ladić. Zbornik sadržava šesnaest radova na hrvatskom jeziku i jedan na engleskom te *Kazalo imena* (371-383), *Kazalo mjesta* (383-390) i *Rodoslovlje obitelji Zrinski* (na samom početku knjige). Svi radovi imaju sažetak na engleskom jeziku. *Predgovor* (7-10) u kojemu je u ime organizatora objasnio historiografske razloge za održavanje skupa te objavljivanje Zbornika napisao je Zoran Ladić.

Ivan Jurković u radu *Nikola Stariji i Nikola Sigetski* (11-20) analizira razdoblje u povijesti obitelji Zrinski u kojemu se ona zbog osmanlijskoga vojnog pritiska na područje nekadašnjega srednjovjekovnoga hrvatskog kraljevstva, svrstava u grupu raseljenog plemstva, čime je bila prisiljena na bespoštednu borbu za preživljavanje. Autor proučava problematiku baveći se najistaknutijim pripadnicima obitelji Zrinski tog doba, Nikolom Starijim i Nikolom Sigetskim koji su prisiljeni koristiti se raznim strategijama kako bi očuvala obiteljsku moć i njezin društveni status.

Zimska vojna Nikole Zrinskoga (21-42) naslov je rada u kojemu se Ante Nazor detaljno bavi događajima iz siječnja 1664. kad je tijekom tzv. Erdeljskog rata između Habsburške Monarhije i Osmanlijskog Carstva ban Nikola Zrinski poduzeo hrabar pohod i izveo akciju u neprijateljsku pozadinu te zapalio dio strateški važnoga Sulejmanova mosta kod Osijeka. Autor je također analizirao moguće naoružanje kojim se koristila vojska bana Nikole Zrinskog. Na kraju rada Ante Nazor donosi i dva vrlo zanimljiva povijesna priloga. Prvi je zanimljiv opis osječkog mosta iz pera osmanlijskog putopisca Evlije Čelebije koji je 1663. prešao preko njega, a zatim slijedi pismo bana Nikole Zrinskog iz veljače 1664. u kojemu iz Baboče izvještava o uspjehu svoje diverzantske akcije.

Anđelko Mijatović autor je rada *Ratni plan protuhabsburškog zrinsko-frankopanskog pokreta i njegova izvedba* (43-61) u kojemu je prikazan plan protuhabsburškog pokreta u organizaciji nezadovoljnika iz redova hrvatskoga i ugarskog plemstva. Nakon prikaza međusobnih odnosa i tijeka zbivanja u samom procesu planiranja pokreta, koji je završio smrću njego-





vih glavnih protagonista, a u Hrvatskoj i gotovo potpunim uništenjem roda Zrinskih i Frankopana te pljačkom njihovih posjeda, autor analizira uzroke i posljedice tih zbivanja, zaključujući kako su svi saveznici u trenutku pokušaja dizanja ustanka imali razloga za mir, da oružane snage pokreta nisu bile primjerene snazi habsburških snaga, da su posljedice ustanka bile vrlo kobne za hrvatski narod te da se skoro više od stoljeća i pol Hrvatska nije mogla oporaviti u vojnom, političkom, kulturnom i gospodarskom pogledu.

U radu na engleskom jeziku, *The Counts of Zrinski in Graz* (61-76), autorica Christa Höller proučava kulturne, političke i ženidbene veze obitelji Zrinski s gradom Grazom. Autorica započinje spomenom posljednjeg pripadnika obitelji Zrinski, Ivana Antuna, preminulog i pokopanog u crkvi sv. Andrije u Grazu 1703. te zatim analizira razne aspekte veza koje je ta obitelj imala s Grazom, a koje započinju 1254. godine kad je Bela IV. imenovao Stjepana Šubića upraviteljem Štajerske.

Ivan Jurišić autor je rada *Ostaci dobara nakon konfiskacije prema popisu i procjeni 1672.-1673., na primjeru utvrde Čakovec i popisa njenog inventara od 9. svibnja 1673.* (77-91). Autor na osnovi dvaju popisa inventara utvrde i sjedišta Petra Zrinskog u Čakovcu iz 1671. i 1673. te još jednog starijeg imovinskog popisa iz 1660., govori o razmjerima pljačke te utvrde 1671. Vrijednost rada je i u prikazu predmeta koji daju uvid u materijalnu kulturu i svakodnevni život onodobnoga hrvatskog plemstva.

Kašteli obitelji Zrinskih potkraj 15. i početkom 16. stoljeća u Pounju (91-137) rad je Zorislava Horvata koji opisuje kaštele obitelji Zrinski u Pounju namijenjene obrani od osmanlijskih napada. Autor je proučio kaštele Gvozdansko i Pedalj koji su služili Zrinskim za obranu rudnika srebra i olova, kaštel Prekoverški za obranu prijelaza preko Zrinske gore te utvrđeni zvonik na (Brokunovoj) Gori – Gorička. Predmetom posebnog proučavanja Zorislava Horvata bio je burg Zrin te nadalje u radu analizira moderne tipove fortifikacija kojima su pripadali različiti kašteli Zrinskih. Rad obiluje slikama, nacrtima, kartama i planovima spomenutih fortifikacija.

Krešimir Regan autor je rada *Plemićki gradovi, kašteli i tvrđave obitelji Zrinski* (137-193). Autor navodi kako povijesni izvori za razdoblje od XIV. do XVII. stoljeća spominju veći broj zrinskih tvrdih gradova, građevina, kaštela, kula, tvrđava i utvrđenih rezidencija na hrvatskome prostoru, a u navedenom se radu osvrnuo na čak 36 takvih građevina koje su u cijelosti ili djelomično sačuvane na terenu te na one čiji se izgled može rekonstruirati na osnovi starih crteža i fotografija. Autor najveću graditeljsku aktivnost obitelji Zrinski uočava u XVI. stoljeću na Banovini i smatra ju posljedicom osmanlijske agresije prema njihovim starim posjedima; u XVII. pak stoljeću, usmjeravanjem obitelji na gospodarski razvitak vezan uz prostor Međimurja, taj prostor postaje mjesto najveće graditeljske aktivnosti obitelji Zrinski.

Novi prinosi poznavanju graditeljske baštine knezova Zrinskih u Pounju (193-219) rezultat je višegodišnjih proučavanja Zrinskog Pounja od strane Ante Milinovića. Koristeći se arheološkom, arhivskom i drugom literarnom građom autor posebnu pozornost posvećuje problematici ubikacije raznih lokaliteta u Pounju te tijeku povijesnih okolnosti vezanih za Zrinski Novigrad. Osvrćući se na tematiku Zrinskoga Novigrada, autor donosi presjek bitnih povijesnih okolnosti XVII. stoljeća koje određuju sudbinu tog lokaliteta te prezentira povijesno značenje i ulogu lokaliteta u povijesti obitelji Zrinski.



Hrvoje Petrić autor je rada *Prilog poznavanju gradskih naselja (trgovišta) na posjedima Zrinskih. Primjer međimurskog vlastelinstva* (219-236). Autor navodi kako su na posjedima obitelji Zrinski uza seoske, postojala i gradska naselja, no gradska naselja nisu podrazumijevala gradove nego trgovišta. Pod pojmom gradska naselja autor podrazumijeva sva naselja obitelji Zrinski koja se u izvorima spominju pod terminom *oppidum*. Autor analizira razne djelatnosti i razlike između stanovnika tih naselja koje naziva purgarima te ulogu navedenih trgovišta u životu i djelatnosti obitelji Zrinski.

Protestantizam u Pokuplju i obitelj Zrinski (237-255) rad je autora Đure Škvorca u kojemu je prikazano širenje protestantizma u Hrvatskoj u XVI. i XVII. stoljeću. Naglasak istraživanja je na odnosu pojedinih članova obitelji Zrinski prema protestantizmu kao i razlozima koji su utjecali na povoljan prijam protestantizma u Pokuplju.

Lada Prister, autorica rada *Zrinski i plemićka obitelj Ernuszt* (255-265), bavi se odnosom koji je obitelj Zrinski tradicionalno imala prema bivšim vlasnicima čakovečkog posjeda, obitelji Ernuszt. Analizirajući dostupne epigrafske izvore kao i heraldiku, autorica se bavi inkorporacijom tradicionalnih simbola obitelji Ernuszt u tradiciju obitelji Zrinski.

Zvonimir Bartolić autor je rada *Čakovečka knjiga gatalica Sibila* (265-281) u kojemu se bavi analizom rukopisne gatalice u posjedu Petra i Katarine Zrinski. Riječ je o preradi mađarske gatalice *Fortuna* iz 1594. Autor je poseban prostor posvetio likovnom te jezičnom aspektu knjige, kao i značenju koje je takva vrsta literature imala za onodobno čitateljstvo. Na kraju članka autor je priložio popis manje poznatih riječi korištenih u citatima iz knjige i time kao i samim radom pružio uvid u jezik pisaca Čakovečko-ozaljskoga kruga.

István Lőkös autor je rada *Enumeracija u epovima Marulića, Krnarutića i Nikole Zrinskoga s intertekstualnog gledišta* (281-297) u kojemu se bavi enumeracijom kao tradicionalnim elementom klasičnog epa. Autor navodi kako enumeraciju u *Zrinijadi* pjesnik uklapa na početku radnje, te navodi kako se njezina recepcija posredovanjem intertekstualnosti razvija od arhetipa preko Marulićeve *Judite* i Krnarutićeve poeme *Vazetje Sigeta grada* do *Zrinijade* Nikole Zrinskoga. Tijek recepcije klasične enumeracije u *Zrinijadi* autor je potvrdio i brojnim citatima.

Ikonografske referencije europskoga prijama Nikole Zrinskoga u engleskome životopisu iz 1644. (297-319) rad je Margarete Sveštarov Šimat u kojemu je predmet proučavanja životopis Nikole Zrinskoga tiskan u Londonu 1644. kad je bio na vrhuncu ratne slave stečene, među ostalim i zimskom vojnom od siječnja do veljače 1664. Autorica je detaljno analizirala model engleske recepcije kršćanskog i protuosmanskog ratnika te prilagodbi životopisa engleskoj javnosti. Nadalje, autorica vjerskim razlozima tumači potrebu za objavljivanjem djela o kršćanskim junacima na engleskom govornom području.

Ladislav Dobrica autor je rada *Hrvatski izvori za povijest obitelji Zrinski u Hrvatskom državnom arhivu* (319-326). Autor najprije upućuje na sve arhive u kojima se čuva građa o obitelji Zrinski, no naglasak rada je na građi koja se nalazi u nekoliko fondova sačuvanih u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu kao i građi za povijest drugih velikaških obitelji koja jednako može poslužiti za proučavanje povijesti obitelji Zrinski.

Franko Mirošević autor je rada *Zrinski u hrvatskim udžbenicima povijesti* (327-351). Predmet autorova proučavanja je način na koji je opisana povijest plemićke obitelji Zrinski u





hrvatskim udžbenicima povijesti od 1945. do danas. Autor je rad podijelio na dva dijela: prvi se dio bavi razdobljem od 1945. do 1990., a drugi od 1990. do danas. Unutar tih vremenskih odrednica autor interpretira značenje obitelji Zrinskih u udžbenicima povijesti.

Sabine Florence Fabijanec autorica je rada *Zrinski i Frankopani u historiografiji francuskoga govornog područja* (351-371) u kojemu donosi pregled radova o tematici obitelji Zrinskih i Frankopana na francuskom jeziku. U prvom dijelu knjige autorica donosi pregled definicija osobnih imena pojedinih članova dviju obitelji kako su prikazani u francuskim enciklopedijskim izdanjima od 1843. do 2002., dok u drugom dijelu rada razmatra opća povijesna djela od kojih neka sadržavaju podatke o tim obiteljima. Autorica posljednje poglavlje rada posvećuje dvama djelima, iz 1919. i 1997., koja su u cijelosti posvećena proučavanju djelovanja Zrinskih i Frankopana.

Goran Budeč

Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik, ur. Sašo Jerše, Darja Mihelič i Peter Štih, Založba ZRC, Ljubljana 2006., 749 str.

Vojetovim zbornikom slovenska i šira znanstvena zajednica željela je odati počast radu istaknutoga slovenskog povjesničara Ignacija Vojea povodom 80. obljetnice njegovog života. Opsežno djelo od 749 stranica podijeljeno je u pet cjelina, koje ujedno upućuju i na širi spisateljski i istraživački opseg djelovanja slavjenog povjesničara. Naime, zbornik započinje popisom 290 bibliografskih jedinica koje je objavio tijekom 54 godine djelovanja (str. XVII-XLIII), a koji uistinu potvrđuje njegove široke interese. Radovi posvećeni slavjeniku raspoređeni su u tih pet poglavlja, to jest *Slovenica* (11 autora), *Turcica* (6 autora), *Balcanica* (5 autora), *Ragusiana* (7 autora) i *Miscellanaea gratulabilia* (15 autora).

Cjelinu *Slovenica* započinje rad Andreja Nareda *Privilegij Kranjskega plemstva iz leta 1338 – temelj stanovsko-monarhičnega dualizma* (3-31), koji proučava dodjelu privilegija kranjskim plemićima od strane austrijskog vojvode Albrehta II. 16. rujna 1338. u kontekstu pravnog uređenja vlastelinskih jedinica te njihove posljedice za novo ustrojstvo plemstva u toj regiji. Autor prilaže i prijepis cijelog izvora s prijevodom na slovenski. Andrej Pleterski u radu *Police na Tolminskem prva «ciganska» vas na Slovenskem?* (33-45), uz brojne priložene slike i geodetske karte, istražuje podrijetlo sela Polica krajem XIV. stoljeća te posebice suprotstavljanje starosjedilačkog stanovništva s došljacima, percipiranim kao «Cigani». Dušan Kos u radu *Simbolne in pomenske podobe statuta izolskega komuna iz leta 1360* (47-60) proučava povijest statuta Izole od njegove pojave 1360. preko njegovih prijepisa i prijevoda sve do kraja XIX. stoljeća i njegov dojam na povjesničare grada.

Dva rada su posvećena Celjskim grofovima. U prvome Robert Kurelić (*Simboli statusa i moći: kneževski pečati Celjskih grofova*; 61-77), uz brojne slike i crteže pečata, proučava njihovo fizičko oblikovanje, a potom i njihovo simboličko značenje za predstavnike moći u celjskoj grofoviji. U drugome se Peter Štih (*Celjski grofje kot dediči bosanske krone – Listina bosanskega kralja Torka II. Kotromanića za celjskega grofa Hermana II. iz leta 1427*; 79-103) više osvrće na njihovu diplomatsku ulogu. U radu *Zgodnjenovoveška «kajžarska» trga Vrhnika in Gorenji Logatec* (105-137) Boris Golec proučava pravne prilike, gospodarski razvitak i demografiju Vrhnike od srednjeg vijeka do XVIII. stoljeća. U radu *Istrski vicedomini in drugi podobni uradi ob*